

Με βάση τις μελέτες που χρηματοδοτούνται από το πλήθος (crowdfunded), τα κινήματα των πολιτών μπορούν να διαδραματίσουν πολύ σημαντικότερο ρόλο στις συν-δημιουργικές διαδικασίες, διαμορφώνοντας καλά τεκμηριωμένες κριτικές απόψεις σχετικά με τα κυβερνητικά σχέδια και προσφέροντας καλά σχεδιασμένες εναλλακτικές ιδέες. Με τον τρόπο αυτό στην περίπτωση της Αμβέρσας, όσον αφορά την ολοκλήρωση του περιφερειακού οδικού άξονα, οι πολίτες κατάφεραν να προκαλέσουν δραστική αλλαγή των κυβερνητικών έργων.

Περιγραφή του προβλήματος

ο νέος είδος σχεδιασμού της κινητικότητας βασίζεται όλο και περισσότερο στις συν-δημιουργικές διαδικασίες, στις οποίες συμμετέχουν διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη. Για να αποτελέσουν ένα ισότιμο μέλος αυτών των διαδικασιών, τα κινήματα των πολιτών έχουν την ανάγκη να διευρύνουν την εμπειρογνωμοσύνη τους ώστε να είναι σε θέση να αναλύουν τα έγγραφα σχεδιασμού και τις υποκείμενες μελέτες που παράγονται από τις διοικήσεις των πόλεων και τους συμβούλους τους και, συνεπώς, να προσφέρουν εφικτές εναλλακτικές ιδέες σχεδιασμού.

Πώς λειτουργεί

Σύμφωνα με το λεξικό Merriam Webster, το crowdfunding είναι η πρακτική της απόκτησης χρηματοδότησης (π.χ. για μια νέα επιχείρηση) με την προσέλκυση συνεισφορών από μεγάλο αριθμό ανθρώπων, κυρίως από τη διαδικτυακή κοινότητα. Δεδομένου ότι σχετίζεται με δραστηριότητες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, αποτελεί έναν καινοτόμο τρόπο αύξησης του κεφαλαίου που στηρίζεται στην (επιθυμητή) μεγάλη συμμετοχή του κοινού. Το crowdfunding βασίζεται στον όρο μάρκετινγκ crowdsourcing. Οι άνθρωποι που αποτελούν υποστηρικτές για την ανάπτυξη ενός συγκεκριμένου προϊόντος καλούνται να δώσουν ένα μικρό ποσό, και κατ' αυτό τον τρόπο, στοχεύει στην λήψη υποστήριξης από μια μεγάλη ομάδα ανθρώπων. Έτσι, οι δράσεις του crowdfunding αποτελούν επίσης έναν τρόπο προσέλκυσης της προσοχής των ανθρώπων προς ένα συγκεκριμένο προϊόν και προς τον κατασκευαστή του προϊόντος.

Όσον αφορά την αστική κινητικότητα, η ανάπτυξη νέων ιδεών που βασίζονται στο crowdsourcing, αποτελεί ένα καινούριο τρόπο προσέλκυσης της προσοχής των πολιτών σε εναλλακτικά σχέδια

Εικόνα 1: Πίνακας αποτελεσμάτων της δεύτερης πρόσκλησης για χρηματοδότηση μέσω crowdfunding στην Αμβέρσα - Παρουσίαση των αποτελεσμάτων μετά από τρεις εβδομάδες στην ιστοσελίδα του κινήματος πολιτών «Ringland». Πηγή: Ringlang.be (2018)

ή έργα, καθώς και έναν τρόπο να ενισχυθεί η ανάπτυξη αυτών των εναλλακτικών λύσεων, μέσω της συλλογής επιπλέον οικονομικών πόρων.

Οφέλη και ποιοι οι ωφελούμενοι

Το Crowdsourcing σημαίνει ότι οι καταναλωτές καθορίζουν πώς θα καταλήξει ένα προϊόν, το οποίο βρίσκεται ακόμα στη φάση ανάπτυξης, όταν αυτή ολοκληρωθεί αποφασίζοντας ποιες στρατηγικές εμπορικής προώθησης αξίζει να υλοποιηθούν. Το τελευταίο αποτελεί επίσης την ιδέα στην οποία βασίζεται το crowdfunding. Έτσι, πέραν της διαθεσιμότητας οικονομικών πόρων που απορρέουν από μια επιτυχημένη εκστρατεία crowdfunding, τα κινήματα των πολιτών μπορούν να απευθύνουν έκκληση στους πολίτες ώστε να δείξουν την υποστήριξή τους για κάποιο σχέδιο ή δράση. Έτσι, ένα ξεκάθαρο όφελος μπορεί να είναι η ενίσχυση της θέσης των πολιτών και των κινήματων τους στις συν-δημιουργικές διαδικασίες σχεδιασμού.

Τελικά, με την εμπάθυση και την ανάπτυξη της διορατικότητας σχετικά με τις επιπτώσεις των διαφόρων λύσεων για την κινητικότητα, η ποιότητα της διαδικασίας σχεδιασμού μπορεί να βελτιωθεί και αυτό αποτελεί όφελος για όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Αξιοπιστία, συν-δημιουργία

Η αξιοπιστία των κινήματων των πολιτών αυξάνεται στις περιπτώσεις τις οποίες μεγάλος αριθμός πολιτών αποδεικνύει την υποστήριξή του με τη δωρεά ακόμη και μικρών χρηματικών ποσών. Τα αποτελέσματα των μελετών ενισχύουν τη γνωστική βάση των κινήματων και τους επιτρέπουν να είναι πιο ισότιμοι εταίροι στις διοικήσεις και συναντήσεις με πολιτικούς κατά τη διάρκεια διαπραγματεύσεων για την υποστήριξη σχεδίων, έργων και εναλλακτικών λύσεων. Η ποιότητα της διαδικασίας σχεδιασμού μπορεί να βελτιωθεί μέσω των βασισμένων σε δεδομένα συζητήσεων μεταξύ των εταίρων.

Εικόνα 2: Εναλλακτικός σχεδιασμός της περιφερειακής οδού της Αμβέρσας, ο οποίος παρουσιάστηκε από τα κινήματα των πολιτών και ενσωματώθηκε στη διαδικασία σχεδιασμού της κυβέρνησης και της πόλης, βάσει μελέτης σκοπιμότητας που χρηματοδοτήθηκε από το πλήθος. Πηγή: Ringlang.be (2016)

Νομικό πλαίσιο

Το νομικό πλαίσιο για το crowdfunding διαφέρει από κράτος σε κράτος. Μπορούν να διακριθούν διαφορετικοί νομικά τύποι πλατφορμών για crowdfunding:

1. Εκείνες στις οποίες το κοινό συνεισφέρει σε ένα έργο ή σε μια εταιρεία / οργανισμό.
2. Αυτές στις οποίες το κοινό καταθέτει χρήματα με σκοπό να του παρασχεθεί κάποιο είδος αντιτίμου (αποδεικτικό του έργου, εμπορικό δώρο κ.λπ.) το οποίο είναι γενικά μικρότερης αξίας από το ποσό που κατατέθηκε.
3. Πλατφόρμες μέσω των οποίων το κοινό επενδύει σε μια εταιρεία, είτε μέσω δανείου είτε μέσω συνεισφοράς κεφαλαίου, με σκοπό την απόκτηση πιθανών κερδών.

Στο παράδειγμα που περιγράφεται σε αυτό το ενημερωτικό έγγραφο, εφαρμόζεται η πρώτη και νομικά λιγότερο περίπλοκη μορφή.

Επιλογές πολιτικής για τις πόλεις

Τα κινήματα των πολιτών χρησιμοποιούν το εργαλείο crowdfunding έτσι ώστε να «ελευθερώσουν» μια κατάσταση στην οποία η προσέγγιση των τακτικών αρχών φαίνεται να αποτυγχάνει, συχνά λόγω της πολυπλοκότητας των προβλημάτων. Όταν τα κινήματα των πολιτών είναι σε θέση να λάβουν ισχυρότερες θέσεις, λόγω των ισχυρών επιχειρημάτων τους τα οποία βασίζονται σε μελέτες, οι πόλεις έχουν μεγαλύτερο πλεονέκτημα όσον αφορά τη χρήση συν-δημιουργικών διαδικασιών αντί των συγκρούσεων και αντιπαράθεσεων.

Σε ορισμένες πόλεις υποστηρίζονται πλατφόρμες για crowdfunding από τους δήμους. Για παράδειγμα, ο Δήμος της Γάνδης διαθέτει μια πλατφόρμα crowdfunding στο πλαίσιο της πολιτικής του, που έχει ως στόχο να προσελκύσει τους κατοίκους και άλλους ενδιαφερόμενους, ώστε να λάβει τη δέσμευση και την αλληλεγγύη τους σχετικά με το να δημιουργήσουν και να βιώσουν την πόλη μαζί. Μέσω της πλατφόρμας επιλέγονται ιδέες για έργα και δημοσιεύονται προσκλήσεις για υποστήριξη, τα οποία μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις στο

παρελθόν συγχρηματοδοτήθηκαν από την πόλη.

Στην Αμβέρσα το κίνημα των πολιτών πήρε ανεξάρτητη πρωτοβουλία ώστε να ξεκινήσει μια έκκληση για crowdfunding.

Κακές / κακές πρακτικές (σύντομα παραδείγματα)

Στην περίπτωση της Αμβέρσας, ένα από τα κινήματα των πολιτών, που ονομάζεται Ringland, αντιτέθηκε στο κυβερνητικό σχέδιο σχετικά με την περιφερειακή οδό και παρουσίασε μια εναλλακτική φιλοσοφία σχεδιασμού. Μέσω των τακτικών ενεργειών που χρησιμοποιούνται συνήθως από τα κινήματα των πολιτών (ακροάσεις, διαφημιστικό υλικό, συνεντεύξεις τύπου, εκδηλώσεις, νομική αντιπολίτευση κ.λπ.), η υποστήριξη για την εναλλακτική άποψη τους σχετικά με το έργο αυξανόταν σταθερά. Στη συνέχεια, αποφάσισαν να δημοσιεύσουν μια πρόσκληση για τη χρηματοδότηση τεσσάρων μελετών μέσω crowdfunding, που αποσκοπούσε στην ενίσχυση και εμβάθυνση της εναλλακτικής τους φιλοσοφίας. Ο τελικός στόχος ήταν να πείσουν την κυβέρνηση να προσαρμόσει τα σχέδιά της κατά τρόπο όσο το δυνατόν πιο κοντά στην πρότασή τους. Η πρόσκληση ξεκίνησε μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Twitter, Facebook), της άμεσης αποστολής ενημερωτικού υλικού μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και επίσης κατά τη διάρκεια μαζικών δραστηριοτήτων, που διοργανώθηκαν από τα κινήματα των πολιτών ώστε να αποδυναμωθεί το κυβερνητικό σχέδιο και να προωθηθεί η εναλλακτική τους ιδέα.

Στόχος ήταν το ποσό των 100.000 ευρώ, το οποίο επετεύχθη σε σύντομο χρονικό διάστημα έξι εβδομάδων, επιτρέποντας στο Ringland να αναθέσει σε εξειδικευμένα ερευνητικά ιδρύματα και ομάδες συμβούλων την υλοποίηση τεσσάρων μελετών:

- Μια κυκλοφοριακή μελέτη σχετικά με τη σκοπιμότητα του περιορισμού και υποβάθμισης της περιφερειακής οδού με βάση μια νέα αντίληψη για την κινητικότητα (διαχωρισμός της περιφερειακής οδού σε ένα παράλληλο σύστημα αστικής και

διερχόμενης κυκλοφορίας, κατασκευή ενός αυτοκινητόδρομου παράκαμψης βόρεια της πόλης και, ως αποτέλεσμα, μείωση της κυκλοφορίας των αυτοκινήτων κατά 20% έως το 2030).

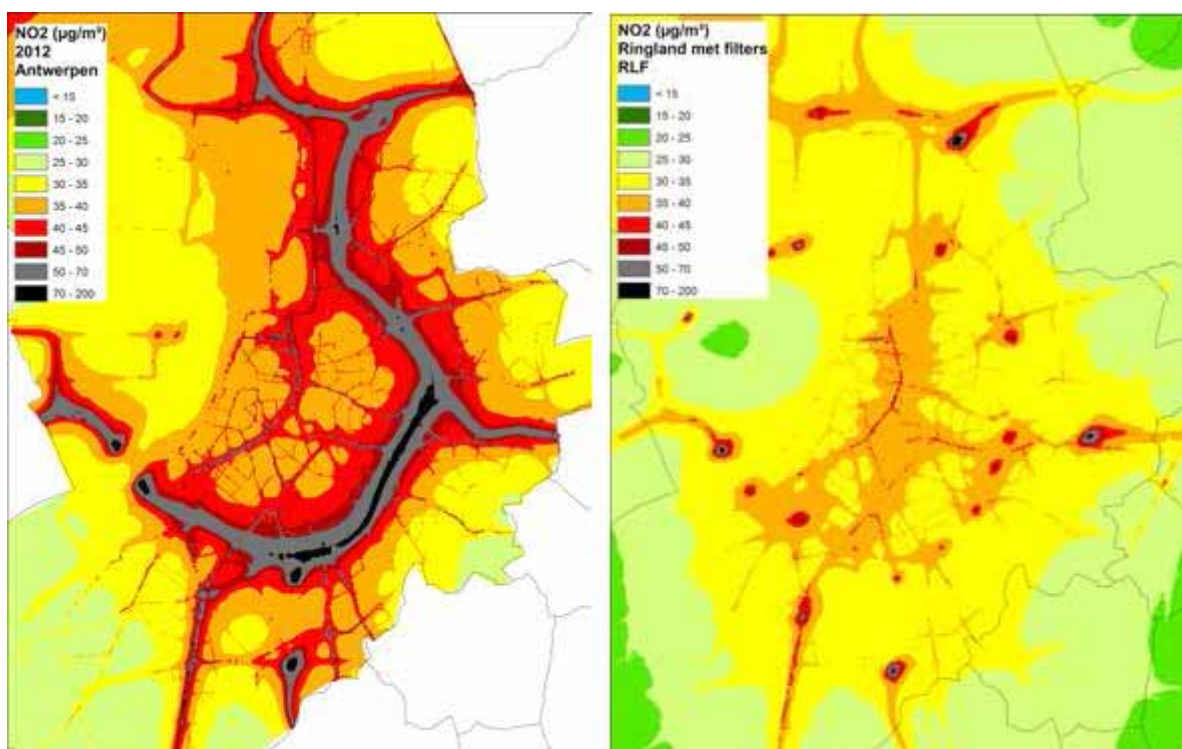
- Μελέτη των επιπτώσεων στην υγεία των κυβερνητικών και εναλλακτικών σχεδίων, η οποία αποτελείται από χαρτογραφημένες προσομοιώσεις εκπομπών NOx και θορύβου στον περιφερειακό οδικό άξονα.
- Μελέτη οικονομικής σκοπιμότητας του σχεδίου των κινήσεων των πολιτών, συμπεριλαμβανομένου του περιορισμού του συνολικού μήκους του αυτοκινητόδρομου, υποδεικνύοντας εναλλακτικούς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς όπως η τιμολόγηση του οδικού δικτύου μέσω διοδίων.
- Μελέτη χωροταξικού και αστικού σχεδιασμού, η οποία περιγράφει μια μεγάλη δομή πρασίνου και πάρκων, όπως επίσης και αστική ανάπτυξη στην ευρύτερη περιοχή του περιφερειακού δρόμου, συμπεριλαμβανομένης της παροχής

στέγης για περισσότερους από 25.000 νέους κατοίκους.

Το 2018 δημοσιεύθηκε μια νέα πρόσκληση για δωρεές με σκοπό τη χρηματοδότηση δύο ακόμη μελετών σχετικά με:

- Τον εναλλακτικό (πιο συμπαγή) σχεδιασμό ορισμένων κυκλοφοριακών κόμβων
- Το σχεδιασμό σηράγγων με κύριο μέλημα την ασφάλεια αλλά και τη μεγιστοποίηση του μήκους των οδικών τμημάτων που βρίσκονται μέσα σε αυτές.

Έτσι και οι δύο μελέτες που εμπíπτουν στο δεύτερο στάδιο προσανατολίζονται στο σχεδιασμό. Η πρώτη μελέτη έχει ήδη ως αποτέλεσμα την αλλαγή του κυβερνητικού σχεδίου για έναν από τους νέους κόμβους διασύνδεσης των περιφερειακών οδών σε μια πιο συμπαγή διάταξη. Με αυτόν τον τρόπο μια περιοχή πρασίνου με πάρκα αλλά και η τοπική βιομηχανική κληρονομιά θα μπορούσαν να διασωθούν από μια πιθανή κατεδάφιση.

Εικόνα 3: Αποτελέσματα μελέτης μέσω crowdfunding, τα οποία δείχνουν τις εκπομπές NO2 που σχετίζονται με την υφιστάμενη κυκλοφορία και τις υποδομές στην Αμβέρσα πριν (αριστερά) και μετά την προσαρμογή του περιφερειακού δικτύου και την πρόταση αναδιάρθρωσης της κυκλοφορίας που τέθηκε από τα κινήματα των πολιτών. Πηγή: Ringlang.be και VITO (2016).

Χρονικό πλαίσιο

Ένα τυπικό χρονικό πλαίσιο για τη συγκέντρωση της χρηματοδότησης είναι μερικοί μήνες. Σε τακτική βάση θα πρέπει να επαναλαμβάνεται μια μέθοδος προώθησης των δράσεων και επίσης είναι δυνατόν να επαναληφθούν οι εκκλήσεις για οικονομική ενίσχυση (στην περίπτωση της Αμβέρσας μετά από δύο χρόνια). Τα αποτελέσματα των μελετών μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε πολλαπλές φάσεις σχεδιασμού του έργου, π.χ. ανάλυση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, μελέτη σκοπιμότητας, αρχικός σχεδιασμός του έργου κ.λπ.

Κόστη

Στόχος των δράσεων crowdfunding είναι φυσικά η απόκτηση οικονομικών πόρων. Στην περίπτωση της Αμβέρσας την πρώτη φορά συγκεντρώθηκαν 100.000 ευρώ για τέσσερις μελέτες και τη δεύτερη φορά 60.000 ευρώ για δύο ακόμη μελέτες. Οι άνθρωποι καλούνται να συνεισφέρουν με τη δωρεά μικρών ποσών, π.χ. 20 ευρώ, ενώ φυσικά και μεγαλύτερα ποσά είναι ευπρόσδεκτα. Τα κόστη μπορούν να μειωθούν μέσω της συμμετοχής ερευνητικών ιδρυμάτων, όπως τα πανεπιστήμια, τα οποία μπορούν να συμμετάσχουν στις μελέτες χρησιμοποιώντας δικούς τους οικονομικούς πόρους.

Ανοιχτά ερωτήματα

Ένα εύλογο ερώτημα και θέμα για συζήτηση αποτελεί το σε ποιο βαθμό είναι καθήκον των δημόσιων αρχών να καλύπτουν τις μελέτες για το σύνολο του ΣΒΑΚ και των σχετικών έργων, αντί να αφήνουν «νεκρά σημεία» στο σχεδιασμό της κινητικότητας τα οποία πρέπει να χρηματοδοτηθούν από τους πολίτες, που ήδη πληρώνουν φόρους οι οποίοι ενδέχεται να καλύπτουν την ανάπτυξη δημόσιων υποδομών προσαρμοσμένων στις συγκεκριμένες ανάγκες κινητικότητας της πόλης τους.

Πιθανές μελλοντικές εξελίξεις

Καθώς οι διαδικασίες σχεδιασμού εξελίσσονται σε πιο συν-δημιουργικές προσεγγίσεις σε πολλές

πόλεις, η συμμετοχή ενδιαφερομένων φορέων με διαφορετικές φιλοδοξίες και ενδιαφέροντα αποκτά μεγαλύτερη σημασία. Τα κινήματα των πολιτών θα αντιμετωπίσουν την ανάγκη μιας γνωστικής βάσης ώστε να συμμετέχουν ως ομότιμοι εταίροι στο πλαίσιο των διαδικασιών σχεδιασμού.

Πώς και πού ταιριάζει σε ένα ΣΒΑΚ;

Οι μελέτες που χρηματοδοτούνται από το πλήθος μπορούν να είναι χρήσιμες σε οποιοδήποτε βήμα ενός ΣΒΑΚ, όπου προκύπτουν σημεία που χρειάζονται συζήτηση ή τριβές μεταξύ των κινήματων των πολιτών σχετικά με τη συνεχή προσέγγιση σχεδιασμού υπό την ηγεσία ενός δήμου ή άλλων φορέων στον τομέα της κινητικότητας (π.χ. τμήματα δημόσιων έργων ενός υπουργείου αρμόδιου για κάποιο κύριο οδικό οικοδόμημα). Καθώς τα κινήματα των πολιτών αφορούν συχνά μεγάλα έργα υποδομών με αντίκτυπο στην ποιότητα ζωής και στο περιβάλλον, οι μελέτες που χρηματοδοτούνται από το πλήθος είναι πιθανότατα χρήσιμες όσον αφορά την εκτίμηση των επιπτώσεων των προτεινόμενων έργων αλλά και τη δημιουργία και σκοπιμότητα εναλλακτικών ιδεών.

Συγγραφέας

Καθ. Dirk Lauwers

Afdeling Mobiliteit en ruimtelijke Κέντρο για την Κινητικότητα και τον Χωροταξικό Σχεδιασμό
Sint-Pietersnieuwstraat 41 b2 9000, Γάνδη
Βέλγιο

Τηλέφωνο: 0032 475 6565 20

www.sump-network.eu

ΑΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΥΘΥΝΗΣ: Η αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενο αυτής της δημοσίευσης ανήκει στους συγγραφείς. Δεν αντικατοπτρίζει απαραίτητα τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν ευθύνεται για οποιαδήποτε πιθανή χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό το φυλλάδιο. Όλες οι εικόνες παρέχονται από τους αντίστοιχους συνεργάτες (εκτός εάν σημειώνεται διαφορετικά) και έχουν εγκριθεί για αναπαραγωγή σε αυτή τη δημοσίευση.

Η πρωτοβουλία CIVITAS PROSPERITY έλαβε χρηματοδότηση από το πρόγραμμα έρευνας και καινοτομίας Ορίζοντα 2020 της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει της συμφωνίας επιχορήγησης αριθ. 690636.